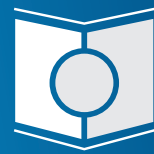

הדף היומי בהלכה

נדונים מרכזיים הנלמדים בחודש במסגרת הדף היומי בהלכה

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

גליון מס' 31 חודש ניסן תשע"ו

החומר הנלמד בחודש ניסן: סימן קטז - סימן קכח סעיף ט

החודש הזה לכם...

חומר מְמַכָּר!

תופעה מעניינת עד מאד, נרשמת בין לומדי 'הדף היומי בהלכה', רבים פחדו להתחיל בלימוד היומי והקבוע, מחשש שלא יעמוד בזה, ואין להם את הזמן ועוד שלל דחיות מצויות.

והנה הפלא ופלא! כל מי שהתחיל ללמוד יום יומים... כמעט ולא קיים שהפסיק לימוד זה. הוא טעם והתמכר לצורך, לחינויות, לרוממות, להרגשה שסוף סוף הוא יודע הלכה, לתחושה הנעימה שידיעת ההלכה בכל עניני אור החיים, היא לא משהוא למורי הוראה או רבני קהילות, היא בהשיג יד ממש לכל אחד ואחד, והיא נותנת תחושת שייכות לקיום ההלכה לקיום אורח חיים על פי ההלכה, לקיום החובה הפשוטה נצרכת לכל יהודי, לדעת את אשר יעשה בכל צעד ושעל ממש!

עד כדי כך השפעתה של התמכרות זו, שישנם אנשים שלא האמינו, שיתחברו ללימוד המשנה ברורה, שכל חיהם היו רגילים לעיין ולדפדף בין ספרי הקיצורים הרבים, לדעת מה לעשות בשאלות המזדמנות, אבל לקבל טעם ולהפוך להיות קיצור הלכות אנושי, מבלי צורך לרוץ בכל שאלה לספר אחר אם נמצא אם לא, אלא לדעת מה כותב המשנ"ב כל דבר וענין, זה הרגשה ממכרת שלא ניתן לבטלה או להחליפה.

מה מרנין הוא המראה לראות אברך היושב ברכתי ההסעה המביאתו למקום לימודו, ומנצל את זמן הנסיעה ללימוד עוד כמה הלכות, כמה משמח לראות את היהודי הממתין בתור במרפאה או בבנק וחוברת המשנ"ב בידו, ובולע עוד כמה הלכות...

זו המעלה המיוחדת והממכרת שיש בלימוד המשנ"ב, שהלומד מרגיש שכל לימוד נוסף, מביא אותו לידיעה נוספת הנצרכת לו לחיי היום יום, שכל הלכה נוספת מלבד עצם קיום מצות תלמוד תורה, היא מילוי אוצר החכמה של ידיעת ההלכה המחוייבת לכל יהודי כדי לחיות כיהודי, ושבלעדיה מילוי האוצר הפנימי בידיעת ההלכה, הרי שקשה עד מאד לנהל סדר חיים יהודי לפי ההלכה!

גם אם קשה לך ההחלטה! גם אם אינך מוצא זמן! תחליט כי אתה מתחיל... יום אחד... פעם אחת... ותראה כי תשמח מאד על ההתחלה הזו שתביא אותך בעזרת ה' לסיים את כל ששת חלקי המשנ"ב...

.....כי כבר לא תוכל לעזוב עד שתסיים!

מדוע עשה שלמה המלך סעודת סיום על חכמת התורה כשעדיין לא סיים...

סיום הוא התחלה חדשה! מה רבתה השמחה אצל רבבות יהודים שקבלו על עצמם את הלימוד הקדוש והמרומם של לימוד ההלכה בספר המשנה ברורה דבר יום ביומו, ובכך מרגישים כל יום התעלות מיוחדת בעצם ידיעת ההלכה לדעת מה יעשון בכל צעד ושעל בחיי כל יהודי. והנה התחיל המחזור השני כשרבבות הצטרפו, ועל אף קשיי הקבלה שיש בכל דבר טוב, עמדו בזה ועכשיו כשמסיימים כרך ראשון של המ"ב הרי השמחה גואה בלבבות, לא רק על ידיעת כרך זה של המשנה ברורה, אלא על הידיעה החזקה והברורה שהצלחנו להחזיק מעמד בקבלה המרוממת הזו, הצלחה שגוררת בעקבותיה, חיזוק גדול להמשך הקבלה בתחילת לימוד חלק שני של המ"ב המשופע בהלכות חשובות ומעשיות בחיי כל בית יהודי, הלכות ברכות וכל המסתעף שהן אבן יסוד בכל בית.

זו השמחה הגדולה - שמחת הסיום - שמחת ההתחלה, פסגת השמחה שהידיעה שהצלחנו לסיים נותנת לנו את הכח להבין שאפשר וכדאי להתחיל עוד דבר חדש, עוד כרך יסוד בבנין כל איש יהודי.

ברכונכם מבית ה' כל הלומדים והמצטרפים זה עתה להמשך המהפכה הגדולה בלימוד ההלכה בכל יום, להצטרף ללגיטו של מלך אלו הם השונים הלכות בכל יום שהם מבני העולם הבא.

נגיל ונשיש בשמחת התורה כי היא לנו עוז ואורה

התרגשות גדולה בקרב אלפי לומדי הדף היומי בהלכה לקראת סיום חלק ראשון במ"ב ותחילת לימוד חלק שני, בחודש זה חודש ניסן הבעל"ט.

מנהג ישראל הוא לעשות שמחה של מצוה לגומרה של תורה, מעלה נשגבה יותר היא כשהשמחה היא על סיום והתחלה במקביל, דבר זה מצינו מפורש בדברי הרמב"ן בפרשת משפטים (כד, יא) "ואל אצילי בני ישראל... ויחזו את האלוקים ויאכלו וישתו" ומביא הרמב"ן טעם וישתו, כי כן חובה לשמוח בקבלת התורה... וכתוב בשלמה המלך "החכמה והמדע נתון לך וגו' ויבא ירושלים ויעש משתה לכל עבדיו" אמר רבי אלעזר מכאן שעושין משתה גומרה של תורה.

והנה הדברים צריכים באור, שהרי בשלמה המלך לא היה מדובר בנגמר התורה אלא בקבלתה כפי שכתב הרמב"ן, ומדוע זה נקרא שמחה לגומרה של תורה? אלא ללמדנו - ששמחת הסיום בגומרה של תורה, היא לא שמחת סיום רק על מה שהסתיים! אלא בעיקר זו שמחה על שעתה תהיה התחלה חדשה! שמיד מתחילים עוד פעם, זו השמחה הגדולה של סיום במה שכל סיום של תורה יש בו התחלה חדשה, אין מושג בתורה סיום וזהו! כל סיום הוא בשביל להתחיל שוב להעלות שלב ודרגה יותר גבוהים...

לכך קבלת התורה של שלמה המלך במה שקבל חכמה ומדע - שמחה זו נקראת גומרה של תורה, ללמדנו שהשמחה בלימוד התורה הוא שתמיד יש התחלה וחזרה, שאין אף פעם סיום, כל המושג של

**מתחילים בחודש זה
לימוד חלק שני
של המשנה ברורה**

**הצטרך לרבבות הלומדים
- בני העולם הבא!
התקשרו עכשיו: 02-5609000**

**ניתן להאזין לשיעורי
הדף היומי בהלכה שנמסרים על ידי
הגאון רבי ישראל גנס שליט"א
והרה"ג הגר"א זילברשטיין שליט"א
מדי יום על פי 'הדף היומי בהלכה' בקול הלשון
וכן בטלפון 077-2613337 שלוחה 3**

מוסר הדף היומי בהלכה: סימן קטז - סימן קכח סעיף ט
שמירת הלשון: ח"א שער התורה פ"ו 'זבפרט' - שמירת הלשון ח"ב פ"א 'וגם צריך'
הדף היומי בבלי - קנין תורה: דף היומי - קידושין ד ע"א עד ל"ג ע"ב.
קנין משניות: כלים פ"ז מ"ז - פ"ט מ"י.

**לומדים
החודש**

הסוגיא המרכזית

נידונים מרכזיים הנלמדים
ב'דף היומי בהלכה' החדש*

מה היתה הוראתם של מרנן הגר"ש סלאנט והגר"א ספקטור לבני מדינת אוסטרליה [וכן ברזיל וארגנטינה], שבה מחודש חשון ועד ניסן הם ימות החמה, מתי ישאלו על הגשמים? מתי מועילה העצה לומר 'מוריד הגשם' תשעים פעמים ומתי לא? האומר תשעים פעמים 'ותן טל ומטר' בשבת כדי להרגיל לשונו בתפילה, האם נחשב כמכין משבת לחול? אם לא אמר את התשעים פעם 'מוריד הגשם' ברציפות האם מועיל? היכן הוזכר באחרונים התאריך הלועזי 'כ"ב בנובמבר' או 'חמשה בדצמבר'? כוח התפילה עד היכן - הנלמד מהלכה דיני שאלת הגשמים? מהי הדרך להוכיח את המדברים בעת התפילה בבית הכנסת?

והגר"י זילברשטיין (ברכי נפשי קונטרס שאלות ותשובות שאלה כו עמ' תשא) כתב טעם להתיר משום שזה הכנה בדיבור, שמותרת בשבת [ראה שם שכתב לדחות ממה שמבואר לכאורה לאיסור בסימון תנ"ז סעיף ב וסימן ר"צ ס"ק ד]. ועוד משום שהיו הכנה לדבר מצוה, כמבואר בס"ז ס"ק א במשנ"ב שיש מתירים הכנה לדבר מצוה [ראה במשנ"ב שם].

אכן מדברי הגר"ש ז"א אויערבך (מאור השבת ח"ב סכת כח אות ד) שכתב שלומר ביו"ט ראשון של פסח תשעים פעמים 'ותן ברכה', שמותר ולא נחשב הכנה, שכיון שסיבת השינוי הוא ביום זה, כיון שמתפללים ביום הראשון של פסח תפילת טל, ורוצה להרגיל עצמו כבר עכשיו להתפלל כראוי, ולכאורה משמע מדבריו שהיכן שהשינוי לא ביום עצמו [וכגון בשבת], אסור משום הכנה.

אם לא אמר את התשעים פעם 'מוריד הגשם' ברציפות האם מועיל?

אם לא אמר את התשעים פעם 'מוריד הגשם' ברציפות, כתב הגר"ח קניבסקי (איש ישראל פכ"ג הערה קלו) שמועיל ואין צריך לאומרו ברציפות.

ואם מסופק אם כבר אמר תשעים פעם, כתב הגר"ח קניבסקי (שם הערה קלא) שיחזור והתפלל בתורת נדבה.

ויש לציין לדברי החתם סופר שהביאו המשנ"ב (שם ס"ק מא) שחולק על דברי השו"ע שאינו מועיל תשעים פעמים אלא צריך לאומרו מאה פעמים אחד, וכתב המשנ"ב שבידיעבד אם אמר תשעים פעמים, אין בידינו לפסוק שיחזור ויתפלל נגד פסק השו"ע. ואם שוכח אף לאחר שאמר מאה אחד פעמים, הורה הגר"ש ז"א אויערבך (משנ"ב ביצחק יקרא להגר"א נבנצל) שצריך לומר עוד, עד שיתרגל לשונו.

היכן הוזכר באחרונים התאריך הלועזי 'כ"ב בנובמבר' או 'חמשה בדצמבר'?

בדין שאלת הגשמים 'ותן טל ומטר' בברכת השנים, כתב השו"ע (סימן קיז סעיף א) שבחוץ לארץ מתחילים לשאול על הגשמים בתפילת ערבית של יום שישים אחרי תקופת תשרי.

והמשנ"ב (שם ס"ק ד) שתימך יהיה שני ימים בין התקופה לשאלה, שאם התקופה ביום א', השאלה תהיה יומיים אח"כ בתפילת ערבית השייכת ליום ד'.

ובחישוב זמן זה לתקופת השנה, השתמש הבית יוסף בתאריכים לועזיים שהם קבועים לתקופת השנה בשונה מהתאריך העברי שהוא לפי ימות הלבנה. והביא הבית יוסף מדברי הר" דוד אבודרהם, שזמנו הוא בכ"ב בנובמבר אם חודש פברואר שלאחריו הוא כ"ח יום, ואם חודש פברואר הוא כ"ט יום, זמנו הוא בכ"ג בנובמבר.

'מוריד הגשם' או שהמשיך להזכיר 'מוריד הטל', שיאמר תשעים פעמים את קטע התפילה מ'מחיה מתי' עד 'מוריד הגשם' כנגד שלושים יום שאומר כן שלוש פעמים בכל יום, ומשם ואילך אם אינו זוכר אם הזכיר 'מוריד הטל', הרי הוא בחזקת שלא הזכיר.

וביאר המשנ"ב (שם ס"ק לו וס"ק מב) שאחר שלושים יום אומרים שכבר הורגל לשונו לומר כהלכה, ואם מרגיל את לשונו לומר כהוגן על ידי שאומר במפוזרים [ל' יום] קל וחומר שמתרגל כאשר אומר ברצף, והוא מדברי הטור שהביא מחלוקת המהר"ם מורטנבורג והרבנו פרץ, האם מה שאמרינו בגמ' לענין שור המועד ריחק גניחותיו חייב קירב גניחותיו לא כל שכן, אפשר לאומרו גם על הזכרה בתפילה. וכתב בביה"ל (שם ד"ה א) שביאור הגר"א חולק על דברי השו"ע שהביא עצה זו, ומסכים לשיטת רבנו פרץ בטור שלא סבירא ליה כן, והביא שגם הט"ז פקפק בפסק זה, אלא שכתב שכמעט כל האחרונים העתיקו את דברי השו"ע להלכה.

וכיון שלמעשה מצינו בזה מחלוקת הפוסקים, וכיון שגם להלכה לא נפסק כרבי מאיר שריחק גניחותיו חייב קירב לא כל שכן, אלא כרבי יהודה שצריך שלוש גניחות בג' ימים, לכן הורה הגר"ש ז"א אויערבך (משנ"ב ביצחק יקרא להגר"א נבנצל) שאין להשתמש בעצה זו לכתחילה בימות החמה שמזכירין 'מוריד הטל', שהרי אם יאמר תשעים פעמים ואחר כך יסתפק אם אמר כהוגן, יכנס לספק הפוסקים בזה. אבל לענין הזכרת 'מוריד הגשם' בימות הגשמים, הורה (הליכות שלמה פ"ח דבר הלכה אות לו) שלכל הדעות מנהג יפה הוא לאומרו תשעים פעמים, שכיון שבארץ ישראל מזכירים 'מוריד הטל' בימות החמה, אפילו אם ישכח לומר 'מוריד הגשם', אינו חוזר, ואם כן אין בזה שום הפסד, ואדרבא יש בזה מעלה שיתרגל להתפלל כראוי.

האומר תשעים פעמים 'ותן טל ומטר' בשבת כדי להרגיל לשונו בתפילה, האם נחשב כמכין משבת לחול?

הדין שיאמר אדם צ' פעמים 'ותן טל ומטר' ובזה יצא ידי ספק אם שכח. והנה יש לדון האם מותר לומר זאת בשבת, ולא היו מוכין לחול שע"י זה מתיר לעצמו כל הספקות גם בחול?

בשו"ת ציץ אליעזר (ח"ט ס"י יד) דן בזה וכתב טעם להתיר, משום שהשגירות בפיו נעשית כבר ביום השבת, ומה שלא יצטרך לחזור במוצש"ק, הוא רק פועל יוצא. ועוד, שלא ברור שיהיה לו מזה תועלת ליום חול, שמא לא יתעורר לו כלל ספק אם אמר 'ותן טל ומטר', ובכל כהאי גוונא אינו נכנס בגדר של הכנה משבת לחול.

מה היתה הוראתם של מרנן הגר"ש סלאנט והגר"א ספקטור לבני מדינת אוסטרליה [וכן ברזיל וארגנטינה], שבה מחודש חשון ועד ניסן הם ימות החמה, מתי ישאלו על הגשמים?

בארצות אלו שימות החורף שלהם הם בזמן ימות הקיץ בארץ ישראל, מתי ישאלו הגשמים, האם בז' חשון כבארץ ישראל או כשימות הגשמים חלים אצלם?

שאלה זו שהתעוררה ליהודים שהתיישבו בארצות אלו, נחלקו בה הפוסקים - הראשון שדן בשאלה זו הוא בעל השו"ת תורת חיים (ח"ג ס"ג) שכתב בתשובה לבני מדינת ברזיל, שאמנם הגם שימים אלו הם ימי קיץ במקומם, ישאלו 'טל ומטר' בז' חשון כזמן ימות החורף בארץ ישראל [והיינו מיום ס' לתקופה כמנהג חו"ל], אלא שכיון שהגשמים מזיקים להם בימים אלו, לכן יאמרו כל השנה 'ותן ברכה', ובזמן שצריכים לגשמים ישאלו עליהם בשומע תפילה [כמבואר בשו"ע (סימן קיז סעיף ב)].

ולבני מדינת אוסטרליה, כיון שהגשמים אינם מזיקים להם מחשון עד ניסן אף שזה לא זמן הגשמים, הורו להם בתשובה הגר"ש סלאנטר (שערים המצוינים בהלכה ס"י יט ס"ק ג) והגר"א ספקטור מקובנה (מובא בספר בית אברהם דף לד), וכן כתב בשו"ת בצל החכמה (ח"ז ס"ו פה), שישאלו 'טל ומטר' בז' חשון כזמן ימות החורף בארץ ישראל [והיינו מיום ס' לתקופה כמנהג חו"ל], ורק במקומות שהגשמים מזיקים להם [מתשרי עד ניסן], יאמרו כל השנה 'ותן ברכה' ובזמן שצריכים לגשמים ישאלו עליהם בשומע תפילה כמבואר בשו"ע (סימן קיז סעיף ב).

ובשו"ת הר צבי (א"ח ח"א סימן ט) כתב בתשובה ליהודי מדינת ניו זילנד, שאין לשנות ממנהג כל ישראל לשאול על הגשמים מחשון ועד ניסן, ורק בדיעבד מי ששאל בקיץ על הגשמים בברכת השנים, שאינו חוזר.

מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"א ס"א כא, וראה בקובץ מבית לוי ח"א עמ' קכג) כתב לחלוק - שלכאורה בארצות אלו ישאלו לפי ימות הגשמים אצלם, כיון שימות החמה והגשמים שונים אצלם מבשאר העולם, דינם הוא כמבואר בשו"ע שאם צריך לגשם בימות החמה רשאי לבקשו רק בשומע תפילה, ובדאי אין להם לשאול גשם בימות החמה שלהם.

מתי מועילה העצה לומר 'מוריד הגשם' תשעים פעמים ומתי לא?

בדין הזכרת ושאלת גשמים, כתב השו"ע והרמ"א (סימן קיז סעיף ט ובמשנ"ב ס"ק לו) עצה למתפלל ואינו זוכר האם אמר

* הנושאים המובאים במדור זה מקורם במ"ב מהדורת דרוש בסימנים אלו, ולהלכה למעשה יש לעיין במקורות.

שו"ע סימן קי"ט סעיף א': "בשומע תפלה יכול לשאול כל צרכי
שהיא כוללת כל הבקשות".

ידוע גדול מעלת חשיבות התפילה הפרטית שראוי לכל אדם להוסיף על התפילות שתיקנו אנשי
כנה"ג, ובוודאי שבתפילה פרטית שאדם אומר בלשונו ומדבר מהרהורי לבו יש בה גם מעלה
מיוחדת בקיום מצוות עבודה שבלב.

אמנם לא כל אחד מסוגל בכל זמן לדבר מהרהורי לבו ולבקש מלפני המלך ה' על צרכי עצמו
בכוונת הלב ובהשתפכות הנפש, כפי שכתב הכהן הגדול מאחיו, בספרו ה'תפארת שלמה',
(פר' בשלח), שפעמים שאדם מונח ומשוקע כל כך בתוך תאוות החומר והגשמיות, עד שדיבורי
התפילה והתורה נעתקים מפיו, בבחי' גלות הפה. והמליץ זאת על הכתוב "נבוכים הם בארץ, סגר
עליהם המדבר", שמחמת שנבוכים הם בארציות ובחומר הגשמי, נסגר מהם כח המדבר, ואינם
יכולים עוד לדבר לפני ה'.

והעצה למי שהגיע למצב כזה היא להכניע את החומר והארציות, ולהגביר כח הנשמה האלוהית
על הנפש הבהמית, וזאת כפי שכתב הרה"ק הי"שמוח ישראל (פר' ויחי), על דברי חז"ל (ברכות דף
ה'), לעולם יריגז אדם יצר טוב על יצה"ר וכו', שהעצה היעוצה למי שטבע בחומר ובגשמיות היא
לעסוק בתורה, ואם הוא מגושם עד כדי כך שלימוד התורה לבדו אינו יכול לו, יקרא קריאת שמע
ויכוון שהוא מוכן ומזומן למסור נפשו על קידוש ה', ובכך יכניע את הגוף והחומר הגס, ואם גם בהא
לא סגי ליה, יזכיר לו יום המיתה, וידמה במחשבתו כאילו הוא מוטל מת, עובר ובטל מן העולם
הזה, וכו'. ואם כן בוודאי תעזור העצה הזאת גם למי שעומד בתפילה לפניו יתברך.

כעין זה מצינו בזוהר הקדוש שכתב "אעא דלא סליק ביה נורא - מבטשין ליה", היינו גזע עץ שאי
אפשר להצית בו אש, מבקעים אותו ושוברים אותו לפיסות קטנות, ואז נאחז בו האור יפה יפה.

ואולי אפשר גם להמליץ על זה את מה שאמר רבן גמליאל "פסח מצה ומרור", והוא שכדי להיגאל
מגלות הדיבור "פה סח", כדאיתא בספרי החסידות בשם הכתבים, הוא על ידי "מצה ומרור",
וכיודע רומזת המצה על ענוה, שעל ידי ענוה ושפלות ברך, ומרור - מרירות מעליתא שיהיה לבו
מר על חטאיו, יזכה להעלות אור בנשמתו, ולחלץ עצמו מהגשמיות ומגלות הדיבור, עד שיוכל
להיות כבן המתחטא לפני אביו בהשתפכות הנפש והמיית הלב.

ובפירוש המצודת דוד על הקיצור שלחן ערוך (סימן יט), כתב
שמשנת תר"ס ואילך, זמנו בה' או בו' בדצמבר [ונתבאר
חשבון זה בספר עיתים לבינה (מאמר כ דף ר"ב) ובספר טעמי
המנהגים (בהערה לאות תתנז), ובשו"ת תשובות והנהגות (ח"ב
[סימן נד]

כוח התפילה עד היכן -
הנלמד מהלכה בדיני שאלת הגשמים?

מבט נפלא על כח התפילה יוצא לנו מהלכה שנאמרה
בשו"ע (סי' קיד סעיף ד) בדין שאלת הגשמים - "אם אמר מוריד
הגשם בימות החמה מחזירין אותו לראש הברכה". וכתב
המשנ"ב (שם סי' יח) שהוא משום שגשמים קשים לעולם
בימות החמה.

וכבר כתב על זה הטורי זהב (שם סי' י) בזה הלשון "דכיון
שיש בימות החמה זמן שהגשמים קשים לעולם דהיינו
בזמן הקציר וזה יתפלל על גשם ויביאם והם אינם נוחים
לעולם על כן מחזירין אותו בכל ימות החמה". מבואר מזה
עד כמה גדול כוח התפילה של כל יחיד - שאף שהגשמים
בארץ ישראל בימות החמה הם ענין מוחץ לדרך הטבע
ומזיקים ליבול ולתבואה - בכל זאת "זה יתפלל על גשם
ויביאם" אדם יחידי בעולם יבקש "בטעות" על גשם בזמן
שהגשם הזה מזיק לכל יושבי הארץ שלא חפצים בו, בכ"ז
קיימת אפשרות שבכוח תפילתו יענוהו מן השמים וירד
גשם, לכן עליו לחזור לראש הברכה.

ועד כדי כך גדול כח הזכרת הגשמים על היחיד, שיוצא
מזה נפק"מ להלכה לחלק מהפוסקים שהנה כתבו
הגרש"ז אויערבך (איש ישראל פכ"ג הערה קח, והליכות שלמה תפילה
פ"ח סי' ט"ג) ובשו"ת שבט הלוי (ח"ו סימן טז) שאף אם נזכר תוך
כדי דיבור מהזכרת 'מוריד הגשם' שלא מועיל התיקון,
שהרי סוף כל סוף הזכיר גם גשם. שדוקא לענין מי ששאל
'טל ומטרי' בימות החמה, כתב הביה"ל (סימן קי"ד ד"ה אם שאל)
שבדיעבד מועיל אם תיקן בתוך כדי דיבור, כיון שבקשה
שלא בעונתה אינה קללה, אבל הזכרת שבח הגשמים
בימות החמה, היא קללה ולכן לא מועיל תיקון לכך
[ובדומה למש"כ במשנ"ב סימן קיד ס"ק כד]. אכן דעת
הגרי"ש אלישיב (איש ישראל שם) שמועיל תיקון בתוך כדי
דיבור גם אם הזכיר 'מוריד הגשם' בטעות.

מהי הדרך להוכיח את המדברים בעת
התפילה בבית הכנסת?

בחומרת עון המדברים בשעת התפילה בית הכנסת, כתב
השו"ע (סימן ככד סעי' ז): לא ישיח שיחת חולין בשעה
ששליח הציבור חוזר התפילה, ואם שח הוא חוטא וגדול
עונו מנשוא וגוערים בו. והוסיף המשנ"ב (ס"ק כז) בשם
האליהו רבה מדברי הכל בו, שאוי לאנשים שמישיחים
בשעת התפילה, כי ראינו כמה בתי כנסיות שנחרבו
בשביל עוון זה, וסיים, שיש למנות אנשים ידועים להשגיח
על זה.

ובאופן התוכחה שיש להוכיח את האנשים המדברים,
כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' יג) שגם בזה יש לנהוג כשאר
העבירות שכתב הרמב"ם (פ"ג מהל' דעות ה"ז) שלכתחילה
יוכיחו בינו לבין עצמו וידבר אליו בנחת ובלשון רכה וכו'
יוכחנו פעם שניה ושלשית וכו'. והוסיף הרמב"ם (שם ה"ח),
שבדברי שמים אם לא חזר בו מכלימים אותו ברבים
ומחרפים וכו'. ואם כן הוא הדין לענין השח בשעת התפילה
יעשו כן, שלכתחילה יוכיחו בדברי נועם, ואם לא יקבל
בשום אופן גוערים בו. אלא שיש מקרים שאי אפשר
להעמיד הדת על תילה, ואם רואה שגורם על ידי זה
פגיעה בדרכי התורה ולא יכול בשום אופן לעשות כהלכה,
יקבל שכר על הפרישה.

הלומדים והשומעים בשמחת הסיום

בעומדנו עתה בשמחת סיום חלק א של המ"ב בלימוד הדף היומי בהלכה,
זכינו גם להתרחבות עצומה במערכת השיעורים, ואלפי משתתפי השיעורים
הנמסרים בכל יום במאות מקומות תורה בכל רחבי תבל, מעידים על
התועלת העצומה שיש בשמיעת שיעור על פני הלימוד העצמי.

לענין שמחת הסיום מצאנו 'ורט' נפלא מהגר"א מוילנא זיע"א על שמחת
הסיום השווה ללומדים ולשומעים ואלו דבריו הקדושים המובאים בספר קול
אליהו (עמוד צב):

הנני להעתיק מה שכתב בספר שו"ת ריב"א הקטן בשם רבינו החסיד מוילנא
זיע"א, שאותיות 'סיום' הנגלה והנסתר שוות הן בגימטריא, והיינו שאות 'סמך'
הנגלה שלה הוא 'ס' שהוא שישים בגימטריא, והנסתר שלה הוא אותיות 'מך'
גם הם בגימטריא שישים, וכן האות 'וד' הנגלה שהיא האות " בגימטריא
עשר, והנסתר שהן אותיות 'וד' גם הם בגימטריא עשר. וכן את 'ו' וכן את 'מם'
שהנגלה והנסתר שים בגימטריא שלהם. לומר לך שהן הנגלה דהיינו הלומד
בפועל, והן הנסתר דהיינו שלא למד ורק השתתף עמו להסיום, שניהם שוים
למעלת הסיום, ע"כ.

ואפשר אולי שגם אלו השומעים שטורחים לבא לשיעור אך מטרדות היום
לפעמים מתעייפים או נרדמים, גם להם יש מעלת הסיום כמו ללומדים
בפועל.

החזק
במוסר

מעניני
לימוד המוסר
בדף היומי
בהלכה

השיעור הפופולארי שנמסר בכל מקום

- **מקום** - בכל בית יהודי, בדרכים, בהמתנה בבנק ובמרפאה ובכל מקום.
- **מוגיד שיעור** - הגאון רבי אריה זילברשטיין שליט"א.
- **זמן אמירת השיעור** - בכל עת ובכל זמן בקו המידע והשיעורים של 'דרשו'.

הרב אלישיב זצ"ל, דבר המקנה לכל המאזינים אפשרות להאזין באופן קבוע ושוטף לשיעור יומי קצרצר שנמשך בין 5 ל-7 דקות, וכולל בתוכו את כל אותו עמוד של המשנה ברורה, עם כל הנקודות החשובות והמעניינות, כולל פסקי האחרונים הלכה למעשה שחלקם אף זכה לשמוע בעצמו מפי רבותיו אבותיו, ואף מוסיף את המקומות בהן בביאור הלכה מוסיף להכרעות ההלכה למעשה.

איך התקבלה היוזמה בציבור? אתם מרגישים שיש היענות רחבה ואנשים אכן צורכים את השירות התורני הזה באופן קבוע?

"היתה היענות מדהימה מכל שכבות הציבור, אנחנו מדברים על סדר גודל של כ-300 אלף דקות! של לימוד תורה שמתווספות מדי חודש על ידי המאזינים שלנו, אם לשיעורי הדף היומי בהלכה ואם לשיעורי הדף היומי בבלי, מפי הגאון רבי אליהו אורנשטיין שליט"א, שמתמצת את הלימוד, ומוסר את השיעור בצורה ברורה ובהירה, כך שבתוך 12 דקות בממוצע אתה לומד את כל הדף היומי, בכל מקום שבו אתה נמצא. "התגובות של הקהל מגיעות באופן שוטף. אנשים משאירים הודעות של הכרת הטוב, מודים ומהללים את מוקד השיעורים וגם מביאים את החברים שלהם שמצטרפים למעגל המאזינים ההולך ומתרחב."

לסיים, מה המסר שלך לקוראים הנכבדים?

"המסר שלי פשוט מאוד: בואו והצטרפו למעגל לומדי הדף היומי בהלכה, זה כל כך קל וכל כך פשוט. רק לחייג למוקד השיעורים של 'דרשו' ולהטות אוזן במשך חמש עד שבע דקות. זה קל, זה פשוט וזה מוסיף המון. אנשים שמאזינים יום יום לא מפסיקים להודות לנו על היוזמה הזאת. בתוך חודשיים הם למדו את כל הלכות תפילין, בלי להתאמץ בכלל. חלקם לומדים אחר כך בתוך המשנה ברורה, אחרי ששמעו את השיעור בטלפון, או תוך כדי, וכך הלימוד גם יותר יסודי וגם קליל, בהיר ומאוד מאוד מעשי. למה לוותר על כל זה?!"

פריחתם של קווי המידע והתוכן התורניים חוצה קהילות ומגזרים. לכל קהילה יש היום קו מידע עדכני המתופעל באופן שוטף. מאות קווי מידע מציעים למתקשרים תכנים שונים ומגוונים, מסיפורי צדיקים, ועד שיעורים מעמיקים בכל מקצועות התורה.

אך בין כל מאות הקווים, מצליח קו אחד להתבלט וצובר פופולאריות רבה 'מוקד השיעורים' של 'דרשו'. זהו מוקד שהוקם על ידי ממלכת התורה החולשת על פני 15 מדינות בחמש יבשות, ומציעה לכל יהודי, בכל מקום ובכל שעה, להאזין לשיעורי הדף היומי מתומצתים ובהירים. וכך בהאזנה של 12 דקות בממוצע תוכלו ללמוד את הדף היומי, ובהאזנה של בין 5 ל-7 דקות, תלמדו את הדף היומי בהלכה.

לאור ההצלחה הכבירה של מוקד השיעורים, פנינו למי שיזם את הרעיון ומתפעל את הקו, הרב משה הרמן, מנהל מחלקת המידע והתוכן של 'דרשו', שניאות לשתף אותנו בתהליך הקמת הקו ובתגובות שהוא מקבל מהציבור הרחב.

מתי בעצם הוקם מוקד השיעורים של 'דרשו'?

בעיקרון הקמנו את המוקד לקראת הסיום הגדול של הדף היומי בהלכה כדי לפרסם עדכונים ותדרוך למי שהתעניינו אודות האירוע ההיסטוריה ורצו לדעת אם הם יכולים לקבל כרטיסים או לא. "לאחר שפנו אלינו מכל שכבות הציבור, וביקשו שנרחיב את תוכן הקו לכל התחומים כולל שיעורים בדף היומי בהלכה, יזמנו פרויקט חדש, שהפך לדרך הקלה ביותר להאזין וללמוד מדי יום את הדף היומי בהלכה.

"השיעור מוגש בשפה קלה וברורה מפי הגאון רבי אריה זילברשטיין שליט"א, רבה של גבעת זאב החדשה, הידוע בכל שכבות הציבור במתק דבורו ובחן אשר הוצק בשפתותיו, וזה מלבד הקיף ידיעותיו הרחבות בכל תחומי ההלכה עד ההלכה למעשה בענינים המצויים בכל יום, ומלבד הזכות שיש לו במה שקנה חכמה והוראה אצל אביו הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א וזכה הרבה לשמש בקודש אצל זקנו מרן פוסק הדור

חזרה לתחילת הברכה בטעה בשאילת הגשמים
כתב המשנ"ב סי' קיז ס"ק יד דמי ששאל מטר בימות החמה ונזכר קודם שסיים הברכה יחזור לתחילת ברכת השנים. ויל"ע מאי שנא מהמבואר במשנ"ב להלן ס"ק טו במי שלא שאל מטר בימות הגשמים ונזכר קודם שסיים הברכה שיאמר במקום שנזכר ואם נזכר אחר 'כשנים הטובות' יחזור ויאמר 'וברך שנתנו כשנים הטובות' וטוב יותר שיתחיל ויאמר 'ותן טל ומטר' ויגמור כסדר, ולא הזכיר המשנ"ב אפשרות שיחזור לתחילת הברכה.

תשובות יש לשלוח לפקס 02-6540269 עד כ"ה ניסן תשע"ו. בין השולחים תשובה נכונה תערך הגרלה על סט משנה ברורה מהדורת דרשו.

**תשובות להידודי שמעתתא
גיליון 30 אדר ב' תשע"ו**

לגבי השאלה ששאלנו כיצד נהגו לברך את ברכות השחר בבית הכנסת כמבואר בשו"ע סי' מו ס"ב, והרי כל הנהנה מעולם הזה בלא ברכה כאילו מעל ובניתיים עד שיבוא לביהכ"נ הוא נהנה וכאילו מעל.

השיבונו רבים וביניהם **הב' מנחם ריכברד**, בצינים לדברי הפתחי תשובה סע"ח ח שחילק בין ברכות השחר לברכות הנהנין, שברכות הנהנין שהם על מה שנהנה גופו צריך להקדים ברכה להנאה ועל כך נאמר שאם נהנה בלא ברכה כאילו מעל, אבל ברכות השחר שהם על דברים שאינם נכנסים לגופו של האדם כגון פוקח עורים וזוקף כפופים הרי הם כברכות השבח וההודאה שעליהם לא נאמר שאם אינו מברכם כאילו מעל, ומש"כ אפשר להמתין ולסדר לברכם בביהכ"נ.

עוד ענו לנו רבים ומהם **הרב ישראל מאיר קוסובסקי**, שרק בדבר שכלתה הנאתו שייך לומר שאם נהנה ולא ברך כאילו מעל, אבל ברכות השחר שהנהנה מהדברים שמברך עליהם נמשכת גם לאחר מכן, א"כ כשמברך אח"כ מועילה ברכתו למפרע, וע"כ לא הקפידו שיברך בביהכ"נ, אכן לכתחילה בלא טעם אין להתעכב מלברך.

יש ומהם **הרב יהודה גרינבוים**, שתירצו ע"פ דברי המנחת שלמה שרק כאשר הוא מחויב לברך אמרו שאם לא בירך כאילו מעל, אבל אין הברכה באה להתיר את המעילה, ולכן בעל קרי או אונן שאינם מחויבים לברך לא נאסר עליהם ליהנות בלא ברכה, ומש"כ גם ברכות השחר כיון שנהגו לסדרם בביהכ"נ מכמה טעמי ע"כ אין החיוב לברכם חל עליו עד שיבוא לביהכ"נ, ושפיר יכול להמתין מלברכם ולא נאמר שכאילו מעל.

הזוכים בכרטי מושנה ברורה

במדור להידודי שמעתתא גיליון 29

בסט משנה ברורה דרשו זכה:
הרב **חננאל עמר** ממודיעין עילית

בכרטי משנה ברורה זכו:
הרב **אליעזר דוידזון** מאלעד
הרב **שלום ניהיה** מבני ברק